

Instagramin hyödyntäminen nuorten lukuharrastuksen edistämiseksi

Ekaterina Iurchik

Opinnäytetyö

Toukokuu 2018

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Iurchik, Ekaterina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2018
	Sivumäärä 40	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Instagramin hyödyntäminen nuorten lukuharrastuksen edistämiseksi		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kaisa Lällä, Raija Lundahl		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Nuorten vapaa-ajanviettotavoissa on tapahtunut kaksi suurta muutosta. Toisaalta suomalaisten nuorten lukemisen todettiin vähentyvän ja yksipuolistuvan. Toisaalta sosiaalisten medioiden käyttö nuorten keskuudessa on yleistynyt. Nuoret ovat erityisesti kiinnostuneet kuvanjako-ohjelmista ja suosituin niiden joukosta on Instagram.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Instagram-palvelun avulla on mahdollista edistää nuorten lukuharrastusta. Toisena tavoitteena oli selvittää, miten lukemisen edistäminen Instagramissa edistää myös osallisuutta. Opinnäytetyö toteutettiin narratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää käytännön tapoja, joilla on mahdollista edistää lukuharrastusta Instagramissa ja esitellä niitä lukemista edistäville instituutioille. Aineistonhaussa käytettiin seuraavia tietokantoja: Emerald insight, EBSCO Academic search elite, EBSCO Eric ja venäläisen ELIBRARY.RU -tietokannan. Tietokantahaussa löydettiin 205 artikkelia, joista aineistoon pääsi neljä sisäänottokriteereitä täyttävää artikkelia.</p> <p>Vaikka aineisto oli suppea, se kuitenkin antoi käsityksen maailmanlaajuisesta Instagramin käytöstä lukemisen edistämistyössä. Kirjallisuuskatsauksen avulla löydettiin seuraavia palvelun käyttötapoja: vuorovaikutuksen edistäminen; tiedottaminen; fyysisten ympäristöjen esittely; projektien, kampanjojen ja kilpailujen järjestäminen; kirjayhteisöjen luominen ja niiden tukeminen sekä kokoelmien luominen.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että Instagram on aktiivisessa käytössä organisaatioissa, joissa edistetään lukemista ja markkinoidaan kirjoja, etenkin kirjastossa. Lisäksi todettiin, että kaikilla löydettyillä tavoilla on yhteys sekä lukuharrastuksen että osallisuuden edistämiseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Web 2.0, Instagram, nuoret, osallisuus, monilukutaito, lukemiseen sitoutuminen		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Iurchik, Ekaterina	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 40	Permission for web publication: x
Title of publication Using Instagram in the promotion of adolescents' reading		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Lällä, Kaisa; Lundahl, Raija		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Two major changes have taken place in adolescents' ways of spending leisure time. One is that young people in Finland tend to read less than earlier and that their reading selection has become quite narrow. On the other hand, young people's use of social media has grown and especially the photo-sharing services, of which Instagram is the most popular, are in great demand.</p> <p>The aim of the thesis was to examine how to use Instagram for promoting reading among young people. Another aim was to examine how the promotion of reading on Instagram could promote participation at the same time. The thesis was implemented as a narrative literature review. The purpose was to find practical ways to promote reading on Instagram and present them to the institutions that promote reading. The Emerald insight, EBSCO Academic search elite, EBSCO Eric and ELIBRARY.RU databases were used for the data searches. Out of 205 results, four articles based on the inclusion criteria were selected for the review.</p> <p>Although the material was quite limited, it still gave an understanding of how the features of Instagram were used worldwide in the promotion of reading. The literature review revealed the following ways of using the service: promotion of interaction in the service, sharing information through the service, introducing physical environments, organizing projects, campaigns and competitions in the service as well as creating book communities and offering them support and, finally, offering curation services.</p> <p>The results of the thesis demonstrated that Instagram is in active use by organizations that promote reading and books, especially by libraries. Moreover, it could be seen that all the ways of using the service were related to the promotion of both reading and participation.</p>		
Keywords/tags (subjects) Web 2.0, Instagram, youth, participation, multiliteracy, reading engagement		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Nuorten lukeminen	4
3	Lukuharrastuksen edistäminen Web 2.0 -ympäristöissä	8
4	Instagram	13
5	Tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus	16
6	Tutkimuksen toteutus	17
	Narratiivinen kirjallisuuskatsaus.....	17
	Aineistonhaku.....	18
	Aineiston analyysi.....	21
7	Tulokset	23
	Vuorovaikutuksen edistäminen palvelussa	24
	Tiedottaminen palvelussa.....	25
	Fyysisten ympäristöjen esittely	26
	Projektit, kampanjat ja kilpailut.....	27
	Kirjayhteisöjen luominen ja tukeminen.....	28
	Kokoelmien luominen.....	29
8	Eettisyys ja luotettavuus	30
9	Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset	31
	Yleispohdinta	31
	Tutkimukseen ja tuloksiin liittyvä pohdinta.....	32
10	Johtopäätökset	35
	Lähteet	36
	Liitteet	40
	Liite 1. Aineiston kuvaus	40

Taulukot

Taulukko 1. Hakulausekkeet	19
Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	19
Taulukko 3. Aineiston haku- ja valintaprosessi	20

Kuviot

Kuvio 1. Lukemiseen sitoutumisen ulottuvuudet	4
Kuvio 2. Lukemisen muodot.....	7
Kuvio 3. Ketterän ohjelmistokehityksen julistuksen keskeiset periaatteet	12
Kuvio 4. Instagramin viittausjärjestelmä.....	14
Kuvio 5. Instagramin käyttötavat	23
Kuvio 6. Vuorovaikutuksen edistäminen Instagramissa	24
Kuvio 7. Tiedottaminen palvelussa	25
Kuvio 8. Kaksi tapaa esitellä fyysisiä ympäristöjä	26
Kuvio 9. Projektien, kampanjoiden ja kilpailujen järjestäminen	27
Kuvio 10. Kokoelmien luominen	29

1 Johdanto

Perehtyminen nuorten vapaa-ajanviettotapoihin on näyttänyt, että suomalaisten nuorten lukeminen on paitsi vähentynyt ja yksipuolistunut, myös suurelta osin siirtynyt digitaalisiin ympäristöihin (Herkman & Vainikka 2012b, 17). Tämä on huolestuttavaa, sillä Vettenrannan, Välijärven, Ahosen, Hautamäen, Hiltusen, Leinon, Lähteisen, Nissisen, Nissisen, Puhakan, Rautopuron ja Vainikaisen (2016, 38) mukaan nuoret, joiden lukutaito on heikko, ovat vaarassa syrjäytyä opinnoista ja työelämästä. Tällöin olisi tärkeä ennaltaehkäistä lukutaidon heikentymisen kehitystä ja on vaikutettava tilanteeseen varhaisessa vaiheessa.

Edistämällä nuorten lukemista voidaan samanaikaisesti vaikuttaa useisiin elämänosa-alueisiin. Osallisuuden edistämisen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyn lisäksi lukeminen antaa mahdollisuuksia oppia uutta tietoa ja kehittää osaamista. Lukuharrastuksella on muun muassa tärkeä rooli identiteetin ja maailmankuvan kehittymisessä. On tärkeää huomata, että positiivista vaikutusta osallisuuteen, kehitykseen ja hyvinvointiin on mahdollista saavuttaa huolimatta siitä onko kyseessä tieto- tai viihdesisältöjen lukeminen. (Sulkunen & Nissinen 2014, 35.)

Silloin kun lukeminen on vähentynyt sosiaalisten medioiden käyttö on kasvanut merkittävästi. Lähes poikkeuksetta kaikilla nuorilla käytössä on jokin sosiaalinen media (Nuoret ja ajankäyttö n.d.). Tällöin olisi tärkeää, jotta kaikilla nuorten lukemista edistävillä instituutioilla, muun muassa nuorten parissa työskentelevillä sosionomeilla, olisi innovatiivisia ja asiakaslähtöisiä tapoja lukemisen edistämiseen sosiaalisissa medioissa. Tutkimusten mukaan erityisesti visuaaliset mediat korostuvat suosituimpien sosiaalisten medioiden palveluiden joukosta, ja yksi palvelu jota nuoret pitävät parempana onkin Instagram (Tiivistelmä n.d.).

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan suomalaisten nuorten lukemisen piirteitä, lukemisen yhteyttä sosiaalisiin medioihin ja Instagramiin sekä selvitetään Instagramin mahdollisuuksia kirjan ja lukemisen edistämisessä. Koska opinnäytetyön perustassa on ajatus lukuharrastuksen edistämisestä selvitetään ensin, mitä sellaisilla ilmiöillä

kuten lukuharrastus ja lukeminen nykyhetkellä tarkoitetaan. Sen lisäksi kuvataan suomalaisten nuorten tilannetta näihin käsitteisiin viitaten.

2 Nuorten lukeminen

Tutkimuskirjallisuudessa lukuharrastuksen sijasta käytetään lukemiseen sitoutuminen -käsitettä (reading engagement). Sen voi tulkita omaehtoisena, monipuolisena, aktiivisena ja säännöllisenä lukuharrastuksena. (Sulkunen & Nissinen 2014, 34–35; Kupiainen, Kuilu & Mäkinen 2015, 13) Laajemmin tarkasteltuna lukemiseen sitoutuminen on kahdesta tai kolmesta osiosta koostuva kokonaisuus. Tutkijoiden mukaan kaksiosainen malli koostuu tunteisiin (affective) ja käyttäytymiseen (behavioral) liittyvistä ulottuvuuksista. Useimmat tutkijat kuitenkin sanovat lukemiseen sitoutumisen koostuvan kolmesta eri osiosta, missä tapauksessa edellä mainittujen ulottuvuuksien lisäksi on myös kognitiivinen (cognitive) ulottuvuus. (Unrnau & Quirk 2014, 265.) (Ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Lukemiseen sitoutumisen ulottuvuudet

Ensimmäinen ulottuvuus, eli emotionaalinen, käytännössä tarkoittaa, että sekä positiiviset, että negatiiviset tunteet kehottavat lukijoita lopettaa tai jatkaa lukemista.

Tällöin tunteet ovat enemmänkin välittäjät kuin reaktio. Kaikki tunteisiin liittyvät tilanteet voivat liittyä samaan aikaan sekä sitoutumisen prosessiin että motivaatioon. (Unrau & Quirk 2014, 265.) Lukijan emotionaalinen tila muuttuu lukemisen aikana; Tunteet, joita yksilö tuntee voivat olla sekä myönteisiä kuten kiinnostus tai onnellisuus niin myös negatiivisia esimerkiksi tylsyys, suru ja ahdistus. Näiden tunteiden kokeminen näyttääkin, että lukija on emotionaalisesti sitoutunut lukemiseen. Toisaalta nämä samat tunteet voivat myös motivoida lukijaa jatkaa tai saada keskeyttämään lukemista. (Mts. 265–272.)

Toiseen, käyttäytymiseen liittyvään, ulottuvuuteen kuuluu kaikki käyttäytyminen, joka on suunnattu lukemiseen liittyvään havainnointiin, esimerkiksi itse lukeminen tai kirjan valitseminen. Tällainen sitoutuminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoittaa myönteistä käyttäytymistä lukemiseen liittyvissä tilanteissa tai osallistumista lukemiseen liittyvään toimintaan. (Mts. 272–273.)

Kolmas lukemiseen sitoutumisen ulottuvuus liittyy kognitiiviseen toimintaan. Unrau ja Quirk (2014, 266–273) määrittelevät kognitiivista sitoutumista kuten psykologista panostusta oppimiseen tai strategista lähestymistapaa oppimiseen. Konkreettisemmin nämä asiat tarkoittavat esim. pyrkimystä, sinnikkyyttä, keskittymistä, huomiota jne. toiminnan aikana. Lukemisen kontekstissa kognitiivinen sitoutuminen on strateginen toiminta, joka liittyy tiedonhankintaan tekstiin perehtymisen aikana. Lukija on sitoutunut lukemiseen esimerkiksi silloin, kun hän muodostaa ja varmistaa hypoteeseja tekstien tai lukee uudelleen niitä tekstin osia, jotka ovat ymmärretty huonosti tai jäivät kokonaan ymmärtämättä. (Mts. 266–273.)

Lukemiseen sitoutumista pidetään olevan suorassa yhteydessä lukutaitoon, joka on kykyä vastaanottaa informaatiota teksteistä ja käyttää sitä erilaisissa elämäntilanteissa (Sulkunen & Nissinen 2014, 34–35; Kupiainen ym. 2015, 13). Tällöin tutkimalla tietoa nuorten lukutaidosta on mahdollista arvioida missä määrin nuoret harrastavat lukemista.

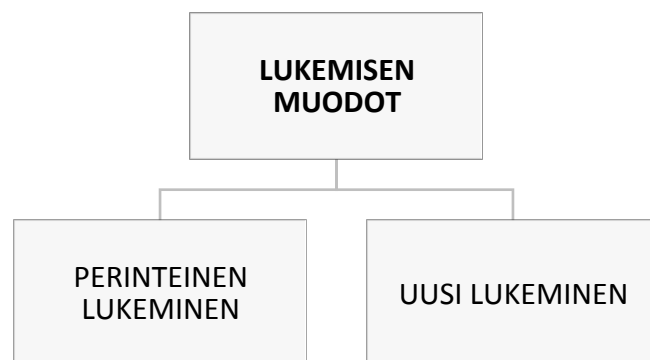
PISA (Programme for International Student Assessment) on maailmanlaajuinen tutkimus, joka on suunnattu ympärimaailmaa käytössä olevien koulutusjärjestelmien arviointiin. PISA vuosittain kerää informaatiota 15-vuotiaiden opiskelijoiden osaamisesta ja tietoisuudesta sekä muun muassa arvioi lukutaitoa. (What is Pisa? n.d.) Vuoden 2015 PISA-tutkimuksen mukaan vuodesta 2000 vuoteen 2012 suomalaisten nuorten lukutaito on laskenut merkittävästi (Vettenranta ym. 2016, 37–38). Tämän perusteella voi päätellä, että nuorten lukuharrastus on myöskin kärsinyt muutoksista. Vuonna 2015 tilanne on ollut jo parempi, mutta yleistasolla muutosta pidetään ei tilastollisesti merkittävänä. On myös tärkeä huomata, että samaan aikaan kun yleistilanne on parantunut heikkojen lukijoiden määrä on lisääntynyt. (Mts. 37–38.)

Silloin kun vuosi vuodelta tutkimuksissa havainnoitiin lukutaidon laskua lukemisen tavat ja koko lukemisen konsepti on muuttunut. Ensinnäkin digitalisaation vaikutuksella on muuttunut itse teksti – nykyään siihen kuuluvat muun muassa kuvat, ääni ja grafiikkaa (Kupiainen ym. 2015, 14). Toinen laajaskaalainen ja lukemisen kannalta merkittävä muutos on ollut Web 1.0 -ympäristöjen kehittyminen Web 2.0 -ympäristöiksi. Web 2.0 -ympäristöihin kuuluvat esimerkiksi blogit, sosiaaliset mediat, wikit ja alustat, joissa on mahdollisuus informaation ja tiedostojen jakoon. Web 2.0:ta pidetään samaan aikaan nykyajan standardina ja uutena kulttuurin muotona. Keskeiset periaatteet, joilla virtuaalisia Web 2.0 -ympäristöjä rakennetaan, ovat ennen kaikkea käyttäjän osallistaminen ympäristön luomiseen ja kehittämiseen sekä interaktiivisuuden edistäminen. Ympäristössä erittäin tärkeinä pidetään sosiaalisuutta, avoimuutta, korkeata käytännöllisyyttä ja itseilmaisutapojen yksinkertaisuutta. Web 2.0:lle ominaista ovat myös siirtyminen yksityiseltä tasolta julkiseen sekä mahdollisuus optimisoida henkilökohtaisia resursseja ja käyttäjäasetuksia niin, että ne vastaisivat henkilökohtaisin tarpeisiin. (Shcherbina 2017, 86–87.)

Shcherbina (2017, 87) on analysoinut Web 2.0 -periaatteita suhteessa lukemiseen liittyvään luovaan toimintaan ja on todennut, että Web-ympäristöjen muutoksella on erittäin laajat vaikutukset myös lukemiseen. Näin esimerkiksi lukija on muuttunut tekstin merkitysten vastaanottajasta, kuten se on traditionaalisessa lukemisen kulttuurissa, aktiiviseksi merkitysten tuottajaksi. Shcherbina myös korostaa, että persoo-

nallinen ei-ammattilaisten mielipide on nyt tärkeämmässä roolissa. Web 1.0 -ympäristöissä toisin oli niin, että sisältöä luottiin ammattilaisten voimin ja kirjoituksia tehtiin asiantuntijoiden ohjaamana. (Mts. 87.)

Tällä hetkellä on mahdollista havaita kahta eri lukemisen muotoa, joista toinen on tavanomainen perinteinen lukeminen ja toinen uusi lukeminen (ks. kuvio 2.). Perinteisellä lukemisella tarkoitetaan sekä yksilöllistä toimintaa että rauhaa ja keskittymistä vaativaa kognitiivista taitoa (Herkman & Vainikka 2012a, 21). Web-ympäristöjen uudistuminen ja medioiden monipuolistuminen ovat muuttaneet tekstejä kuin myös tekstien lukemista. On syntynyt toisenlainen tapa lukea – uusi lukeminen, joka on perinteiseen lukemiseen verrattuna yhteisöllinen ja osallistuva. Uudella lukemisella tarkoitetaan kielen, kuvien ja äänten muodostamien multimodaalisten tekstien ymmärtämistä. Siihen liittyy muun muassa uusien merkitysten luontia ja tekstien aktiivista tuottamista. (Mts. 21.)

Kuvio 2. Lukemisen muodot

Uusi lukeminen on paljon laajempi ja osaamisen kannalta vaativampi lukemisen muoto. Uuden lukemisen kontekstissa lukutaito on kykyä lukea ja tulkita tekstejä analyyttisellä ja kriittisellä otteella sekä kykyä muokata ja tuottaa uutta sisältöä (mts. 22–23). Tässä tapauksessa puhutaan siis sosiokulttuurisesta lukutaidosta, eli osaamisesta hyödyntää teksteistä saatua tietoa käytännön elämässä ja kyvystä luoda uusia tekstejä omaa osaamista hyödyntäen. Verrattuna perinteiseen lukutaitoon se perustuu

vuorovaikutukseen ja sosiaalisuuteen (Herkman & Vainikka 2012a, 23–24). Perinteisen ja uuden lukemisen mukaisen lukutaidon yhdistelmää nimitetään monilukutaidoksi (multiliteracy) (Jyrkäinen & Koskinen-Sinisalo 2015, 77).

Shcherbinan (2017, 90) mukaan vaikka Web 2.0 on vaikuttanut lukemiseen monilla eri tavoin positiivisesti, tällä sosiokulttuurisella ilmiöllä ei kuitenkaan ole niinkään myönteinen luonne, sillä kirjan tarkoitus ja asema ovat myöskin muuttuneet. Hänen mukaan nykyaikana kirja ei ole enää väline, jolla ilmaistaan ajatuksia tekstin muodossa, vaan enemmänkin materiaallinen objekti tai kulutushyödyke. Uudessa vakiintuneessa kulttuurissa Web 2.0:n vaikutuksella lukemisen prosessi on muuttunut fyysiseen toimintaan, mitä syrjäyttää kirjan lukijasta. (Mts. 90.)

3 Lukuharrastuksen edistäminen Web 2.0 -ympäristöissä

Lukemisen käsitteen uudistuminen on lisännyt ristiriitaisuutta tutkimusten tulosten tarkasteluun. Nuorilla on vahva kiinnostus sosiaalisiin medioihin ja he käyttävät niitä aktiivisesti, eli uuden lukemisen käsitteen mukaan ovat aktiivisia lukijoita. Tämän perusteella tietoa lukemisen vähentymisestä voi kyseenalaistaa. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että monipuolisesti ja säännöllisesti lukevia nuoria on hyvin vähän (Herkman & Vainikka 2012b, 17).

Monipuolinen lukeminen vaatii lukijalta sekä uuden että perinteisen lukemisen mukaiseen toimintaan osallistumista ja tällöin edellyttää myös monilukutaitoa. Uusi lukeminen on multimodaalisten tekstien ymmärtämistä, johon liittyy myös uusien merkitysten luontia ja tekstien aktiivista tuottamista. Perinteinen lukeminen on vuorostaan yksilöllistä toimintaa sekä rauhaa ja keskittymistä vaativaa kognitiivista taitoa. (Herkman & Vainikka 2012a, 21.) Kun puhutaan lukuharrastuksen edistämisestä, on siis muistettava, että lukeminen on laaja käsite, joka vaatii laajasti osaamista, muun muassa kykyä vastaanottaa informaatiota teksteistä ja käyttää sitä erilaisissa elämäntilanteissa, kykyä suhtautumaan informaatioon kriittisesti ja kykyä luoda ja

muokata uusia tekstejä. Näiden osaamisten yhdistelmää kutsutaankin monilukutaidoksi. (Herkman & Vainikka 2012a, 22–23; Kupiainen ym. 2015, 13.)

Monilukutaitoa on mahdollista kehittää osallistumalla uuden ja perinteisen lukemisen mukaiseen toimintaan. Monilukutaitoa tarvitaan, jotta ymmärtää ympäristöään ja osallistua omaa elämää koskeviin päätöksiin. Sitä pidetään ratkaisevana tekijänä mm. vuorovaikutusta, hyvinvointia, opiskelua ja kansalaisuutta koskevissa tilanteissa. (Kupiainen ym. 2015, 13–16.) Toisin sanoen monilukutaito on suorassa yhteydessä osallisuuteen ja toimii tällöin yhdistävänä tekijänä lukuharrastuksen ja osallisuuden välillä.

Monilukutaidon ja lukuharrastuksen edistämiseen opetuksen alalla nykyaikana yhä useammin käytetään Web 2.0 -ympäristöjä integroimalla niihin oppimistehtäviä. Web 2.0:aa pidetään toimivana ympäristönä mm. käyttäjien osallisuuden ja toimijuuden edistämässä, sillä se on yhteisöllinen ympäristö, jossa informaation, ideoiden ja mielipiteiden kierto tapahtuu hyvin nopeasti; siellä on mahdollista yhteistyössä muiden kanssa luoda uutta sisältöä sekä laajentaa sosiaalisia verkostoja. Näiden lisäksi on olemassa kaksi aspektia, jotka korostuvat Web 2.0 -ympäristöjen käytön hyödyissä. Ensinnäkin vuorovaikutus ja yhteistyö monipuolistuvat toisenlaisessa ympäristössä. Toinen hyöty on se, että Web 2.0 -ympäristöt tukevat kriittistä, analyyttistä ja intuitiivista ajattelua valtavan informaation määrän keskuudessa. (Huang, Hood & Yoo 2014, 631–632.)

Myös uuden tiedon ja taitojen omaksuminen oppimisprosessin aikana voi johtaa voimaantumiseen ja osallisuuden kokemuksen vahvistamiseen (Jyrkiäinen & Paala 2015, 103). On todettu, että erittäin suuri osa oppimisesta tapahtuu oppilaitosten ulkopuolella – informaaleissa ympäristöissä – ja että oppiminen siellä antaa myönteisen vaikutuksen sitoutumiseen ja motivaatioon. Tällaisen vaikutuksen oletetaan olevan yhteydessä siihen, että oppiminen informaaleissa ympäristöissä ei välttämättä ole toiminnan keskiössä ja että toiminnassa korostuvat yhteisöllisyys ja mielekkäys. (Mts. 99–105.) Tällöin olisi erityisen tärkeä tukea nuorten omatoimista toimintaa informaalisissa ympäristöissä ja integroida lukuharrastuksen ja monilukutaidon edis-

tämisen elementtejä nuorten vapaa-ajan toimintaan. Web 2.0 -ympäristöt sellaisenaan sopivat lukuharrastuksen edistämiseen, sillä ne koostuvat multimodaalisista teksteistä, ovat interaktiivisia, edellyttävät käyttäjiltä aktiivista sisällön tuottamista ja kuuluvat informaalisten ympäristöjen piiriin.

Jotta järjestää monipuolista lukuharrastuksen edistämistyötä Web 2.0 -ympäristöissä on muistettava, että lukemiseen sitoutuminen (reading engagement) sitoo yhteen lukemisen kognitiivisen ja sosiaalisen ulottuvuuden sekä motivaation: sitoutunut lukija on motivoitunut lukemaan monipuolisesti eri tarkoituksia varten, käyttää erilaisia luetunymmärtämisen strategioita, rakentaa ymmärrystään tekstistä sujuvasti sekä jakaa lukemaansa yhteisöissään (Sulkunen & Nissinen 2014, 36).

Tällöin jotta edistää lukemiseen sitoutumista on edistämistyön avulla pyrittävä vaikuttamaan kaikkiin sitoutumisen kolmeen ulottuvuuteen: emotionaaliseen, kognitiiviseen ja käyttäytymiseen liittyvään ulottuvuuteen sekä lukemiseen sitoutumiseen liittyvään motivaatioon. Lukemiseen sitoutumisen kontekstissa motivaatio pitää sisällään lukijan kykyä lukea itsenäisesti, lukemiseen liittyvän toiminnan tärkeäksi mieltymistä ja kykyä menestyä lukemiseen liittyvässä toiminnassa (mts., 264). Motivaatio lukemaan on sisäinen prosessi joka aiheuttaa ja ylläpitää lukemista. Tästä näkökulmasta lukemisen motivaatio on ajatuksia, uskomuksia ja itsetuntemusta, jotka aiheuttavat impulssin, joka saa ihmisen sitoutumaan lukemiseen. Unraun ja Quirkin (2014, 263) mukaan motivaatio on erittäin herkkä manipulaatioihin ja muotoiluun; selkeästi järjestetyn strategian avulla on mahdollista aktivoida motivaatiota ja edistää sen kehitystä. Tämä motivaation ominaisuus voi olla erityisesti hyödyllinen opettajien ja kasvattajien käsissä, sillä tutkimukset osoittavat, että ohjatun toiminnan kontekstissa motivaatio on helpommin muokattavissa. (Mts. 263.)

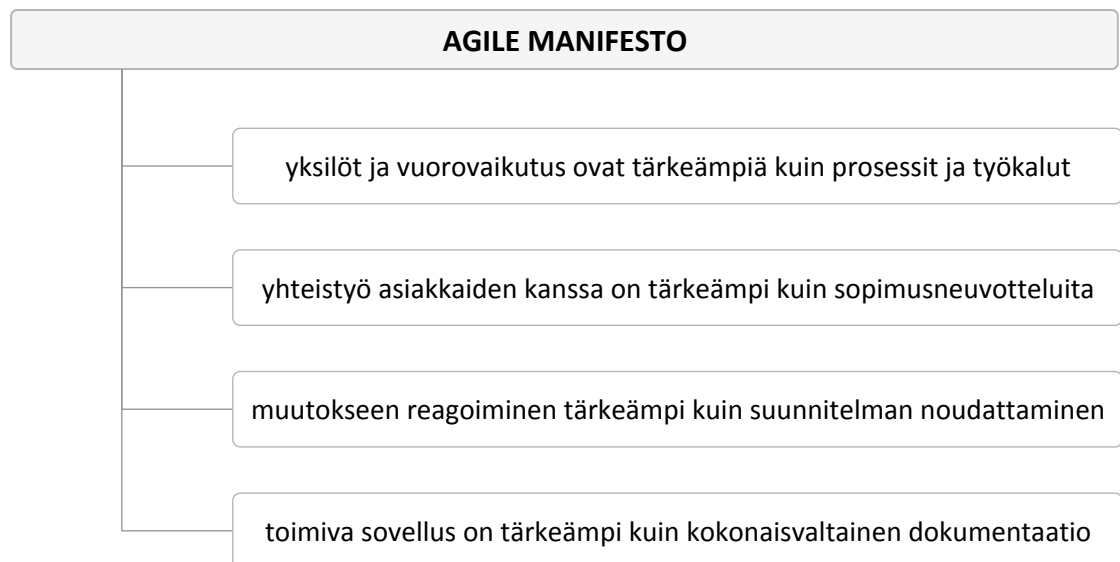
Ennen kaikkea olisi erityisen tärkeä osata vaikuttamaan motivaatioon ja sitoutumiseen visuaalisen mediasisällön avulla, sillä visuaalinen kulttuuri on erittäin suosittu nuorten keskuudessa. Visuaalinen sisältö vuorostaan vaikuttaa vahvasti emotionaaliseen tasoon, toimii tiedon välittäjänä ja luo uusia aiheita vuorovaikutustilanteisiin (Sieppi, Karppelin, Mäkinen & Ryhänen 2015, 180). Thudtin, Hinrichsin ja Carpenda-

len (2012, 1) mukaan kiinnostus yksittäisiä valokuvia kohtaan voi olla yhteydessä serendipisyyteen (serendipity), jota Oxfordin sanakirjassa määritellään, kuten kykyä tehdä iloisia ja odottamattomia löytöjä sattumalta. Toisin sanoen jokapäiväisessä elämässä ihminen etsii ja kohtaa paljon informaatiota, kaiken tämän informaation käyttäjäliittymä on kuitenkin mietitty niin, että kohderyhmän jäsenet olisi sen huomanneet. Tutkijat kuitenkin sanovat, että määritelmä korostaa liikaa sattumaa silloin kun huomiotta jää strategisten elementtien olemassaolo. Tutkijoiden mukaan on mahdollista saada potentiaalisen lukijan huomio hyvin mietityn strategian, tarkoituksenmukaisen käyttäjäliittymän ja vaikuttavan visualisisuuden avulla. (Thudt ym. 2012, 2.)

Edistämällä lukemista Web 2.0 -ympäristöissä on huomioitava muun muassa motivaatiota käyttämään teknologiaa. Vaikka tilastot sanovatkin, että Instagram on suosittu nuorten keskuudessa, olisi tärkeä säilyttää ennallaan käyttäjien kiinnostusta palvelua kohti, eikä vahingoita sitä toiminnallaan. Huangin ja muiden mukaan (2014, 633) teknologioihin liittyvissä ympäristöissä ulkoinen ja sisäinen motivaatio vaikuttavat käyttäjien vuorovaikutukseen teknologioiden kanssa. Ulkoinen motivaatio teknologisissa ympäristöissä viittaavat haluun käyttää teknologioita suhteessa ulkoisiin palkintoihin ja bonuksiin. Sisäinen motivaatio viittaa vuorostaan teknologioiden käyttöön liittyvään nautintoon. Web 2.0 -ympäristöjen yhteisöiden tutkiminen ja työskentely siellä tunnistanut, että aineellisten ja aineettomien palkintojen, eli ulkoisten motiivien, yhdistelmällä on suurempi vaikutus, kuin sisäiseen motivaatioon liittyvien motiiveilla. (Mts. 633.)

Jones ja Harvey (2015, 2) vuorostaan korostavat omien käyttäjien tuntemuksen tärkeyttä, edistämistyön onnistumisen näkökulmasta. Heidän mukaansa informaation ja kirjaston alalla on näyttöä siitä, että kohderyhmän tuntemus ja sen tarpeiden tunteminen ovat keskeisenä tekijöinä markkinoinnissa ja lukemiseen liittyvän edistämistyön onnistumisessa. Tutkijat sanovat, että markkinointistrategian pitäisi edistää yhteyden kehittämistä kirjaston ja sen käyttäjien välillä. Keskiössä pitävät kuitenkin olla itse asiakkaat, heidän arvonsa ja tarpeensa. (Mts. 2.) Tämän saman periaatteen voi olettaa toimivan myös muiden lukemista edistävien organisaatioiden ja heidän kohderyhmiensä tapauksissa.

Myös Pötsönen (2016) mainitsee artikkelissaan kohderyhmän tuntemisen tärkeydestä. Hän sanoo, että lukemisen edistämistyötä on pyrittävä järjestämään Ketterän ohjelmistokehityksen julistuksen (The Agile Manifesto) periaatteiden mukaisesti. Agile-käsite on peräisin ohjelmistokehitysalalta, jossa vuonna 2001 luottiin The Agile Manifesto -niminen julistus asiakaslähtöisemmän ja toimivamman ohjelmiston luomiseen. Kokonaisuudessa on neljä ketteryyden periaatetta: yksilöt ja vuorovaikutus ovat tärkeämpiä kuin prosessit ja työkalut, yhteistyö asiakkaiden kanssa on tärkeämpää kuin sopimusneuvottelut, muutokseen reagoiminen tärkeämpää kuin suunnitelman noudattaminen ja myös toimiva sovellus on tärkeämpi kuin kokonaisvaltainen dokumentaatio. (Pötsönen 2016, 1-2.) (Ks. kuvio 3.)

Kuvio 3. Ketterän ohjelmistokehityksen julistuksen keskeiset periaatteet

Kolmea ensimmäistä Pötsösen (2016, 1–2) mukaan on mahdollista käyttää myös muissa kuin ohjelmistoa kehittävässä organisaatioissa, muun muassa kirjastoissa. Pötsönen (2016, 2) pitää tärkeänä yleisön kokemusten hyödyntämistä edistämistyössä, yleisön osallistamista edistämisprosessiin ja erityisesti ulkopuolisten huomioon ottamista.

4 Instagram

Yhtenä esimerkkinä Web 2.0 -ympäristöihin kuuluvista palveluista ovat erityyppiset sosiaaliset mediat. Sosiaalisilla medioilla tarkoitetaan palveluita, joissa käyttäjät voivat verkostoitua, kommunikoida keskenään sekä tuottaa ja jakaa uutta sisältöä. Eri-laiset sosiaaliset mediat mahdollistavat nämä toiminnot eri määrin (Herkman & Vainikka 2012a, 23) ja vaativat tällöin osaamista soveltaa erityyppisiä lukemisen tapoja. Tällä hetkellä nuoret käyttävät sosiaalisia medioita vähintään tunti viikossa (Nuoret ja ajankäyttö n.d.). Tutkimusten mukaan 93,3 % nuorista on kiinnostunut lukemaan tai katsomaan sisältöjä sosiaalisista medioista (Tiivistelmä n.d.). Tutkimukset myös osoittavat, että 10–29-vuotiaat nuoret käyttävät sosiaalisia medioita muiden käyttäjien profiilien lukemiseen ja katseluun, hakevat tietoa ja seuraavat ajankohtaisia uutisia ja asioita. Sisällön tuottaminen ja aktiivinen osallistuminen keskusteluihin ovat vuorostaan vähäisiä. (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 26.) Suosituimmat sosiaaliset mediat nuorten käytössä ovat WhatsApp, Youtube, Facebook, Instagram, ja Snapchat. Yllä mainittuja palveluita arvioidaan olevan käytössä vuoden kuluttuakin. Niiden suosiota kuitenkin arvioidaan muuttuvan, tällöin esimerkiksi kiinnostus Facebookia ja Youtubea kohti laskee, silloin kun visuaaliset sosiaaliset mediat kuten Instagram ja Snapchat tulevat suosioon. (Tiivistelmä N.d.)

Tällä hetkellä yksi suosituimmista visuaalisista sosiaalisista medioista on Instagram. Seitsemässä vuodessa yhteisö on kasvanut ja tällä hetkellä kuukausittain Instagramin sivustolla vieraillee noin 800 miljoona ihmistä. Tilastoiden mukaan palvelu on erittäin suosittu nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa. (Number of monthly active Instagram users from January 2013 to September 2017 2017.)

Instagram on vuonna 2010 ilmestynyt valokuva- ja videojakosovellus. Instagramilla on oma maksuton sovellus ja sen ikäraja on 13 vuotta. (Instagram Launches 2010; Vinkkejä vanhemmille N.d.) Sovelluksen avulla voi jakaa valokuvia ja videoita älypuhelimella käyttäen. Ennen julkaistua voi muuttaa valokuvan ulkoasua hyödyntämällä erilaisia kuvanmuokkaustyökaluja ja suodattimia. Palvelussa voi valokuvien rinnalla luoda lyhyitä videoita yhdistämällä pieniä osia yhteen ja liittämällä niihin taustamu-

siikkia. Uusin Instagramin toiminto on tarinoiden luominen. Näillä tarkoitetaan videoita ja kuvia, jotka katoavat 24 tunnin kuluttua, eikä niitä näkyy lainkaan profiilisivulla. Halutessa tarina-toiminnolla voi luoda live-lähetyksiä, jotka poistuvat ohjelmasta lähetyksen päättyessä. Kaikkia näitä toimintoja täydentävät aihetunnisteet (hashtag), käyttäjäviittaukset ja viittaukset paikkoihin (geo-tag), ja ne luovat Instagramin viittausjärjestelmän (Ks. kuvio 4). (Hu, Manikonda & Kambhampati 2014, 596; Vinkkejä vanhemmille N.d.; Instagram 2017.)

Kuvio 4. Instagramin viittausjärjestelmä

Aihetunnisteita luodaan ristikkomerkin (#) avulla, sitä seuraava sana yleensä kuvaa valokuvan sisältöä (Hu ym. 2014, 596). Sen lisäksi aihetunnisteiden tarkoitus on kategorisoida julkaisuja palvelussa ja houkuttaa samanmielisiä käyttäjiä yhden aiheen ympärille (Huges 2015, 2). Omassa artikkelissaan Huges (2015) esittelee useita lukemiseen ja kirjaan liittyviä aihetunnisteita. Tällä hetkellä trendissä on esimerkiksi #shelfie-aihetunniste, joka on yksinkertaisimmillaan valokuva kirjahyllystä ja jonka tarkoitus on esitellä kaikille oman kirjakokoelman. Tämän lisäksi #shelfie-aihetunnistetta käytetään tapauksissa, joissa shelfien tai lavastetun kirja-aiheisen kuvan luodaan olemaan esteettisesti miellyttävä ja sen avulla halutaan välttää katsojalle viestin siitä, että lukija harrastaa lukemista, nauttii prosessista ja tuntee ylpeyden siitä. (Mts. 2–3.) Muita suosittuja aihetunnisteita Hugesin (mts. 2–3) mukaan ovat #yabook, #bookshelf, #instabook, #bookstagram, #bookworm, and #books.

Kaikki nämä aihetunnisteet pääasiallisesti liitetään julkaisuihin, joissa on nuorten aikuisten kirjojen valokuvia (mts. 2–3).

Aihetunnisteiden lisäksi Instagramin viittausjärjestelmään kuuluvat käyttäjäviittauksia, joilla on myös oma ät-merkki (@). Niiden avulla toisin kuin aihetunnisteita käyttämällä viitataan toiseen Instagram-tilin omistavaan henkilöön tai organisaatioon omassa julkaisussa. (Hu ym. 2014, 596.)

Kolmas viittauksen muoto on paikkaviittaus. Se perustuu GPS teknologioihin (Global Positioning System), jotka matkapuhelinverkon mobiiliasemien yhteydessä mahdollistavat oman sijainnin tunnistamista. Sen ansiosta ihmiset pystyvät esimerkiksi käyttämään navigaattoria matkapuhelimissa, ilmoittamaan omasta sijainnistaan muille ja ottamaan valokuvia, joissa on kuvanottoaikan geo-tag merkattuna. (Hopkins, Hare, Donaghey ja Abbott 2014, 13.) Instagramin viittausjärjestelmän kontekstissa vain kaksi viimeistä toimintoa ovat olennaisia.

Keskeisenä sovelluksen ideana on mahdollisuus olla yhteydessä kavereihin tai uusien ihmisten löytäminen ja profiilien seuraaminen. Instagramissa on mahdollista kommentoida muiden käyttäjien julkaisuja tai ilmaista mieltymystä tykkäämällä julkaisusta. Nämä toimenpiteet näkyvät käyttäjän omassa profiilissa ja tällöin mahdollistavat aktiivisuuden seuraamista. Kommenttien ja tykkäyksien avulla voi myös helposti antaa ja saada palautetta. Omia verkostoja voi laajentaa myös palveluun integroitujen optimisointivälineiden avulla, eli linkittämällä oman Instagram-profiilin muihin omistuksessa oleviin alustoihin ja välittömästi jakaa valokuvia useassa eri paikassa Instagram-tilin lisäksi. (Vinkkejä vanhemmille N.d ; Instagram 2017; Anderson 2016, 11; Hu ym. 2014, 596; Huges 2015, 2–3.)

Instagramissa on mahdollista seurata muita käyttäjiä, joita nimitetään ystäviksi tai seuraajiksi (followers) (Hu ym. 2014, 596). Heidän välinen vuorovaikutus omistaa kuitenkin omia erityispiirteitä. Näin esimerkiksi Hu ja muut (2014, 596) sanovat että jos yksi käyttäjä seuraa toista, ei toisen välttämättä tarvitse seurata takaisin. Käyttäjät voivat myöskin kontrolloida yksityisyyden asetuksia laittamalla omia videoita ja

kuvia näkyviiksi vain seuraajille. Oletuksena on kuitenkin valokuvien ja videoiden julkisuus. Käyttäjät tutustuvat uusiin valokuviin ja videoihin katsomalla niitä pääsivulta, joka on tehty valokuvavirran muodossa: sieltä löytyvät kaikki ystävien päivitykset kronologisessa järjestyksessä – uusimmista vanhoihin. (Hu ym. 2014, 596.)

Hugesin (2015, 2–3) mukaan Instagramin ympäristö, mukaan ottaen sen aihetunniste-järjestelmän ja palautteenantoperiaatteet, antavat hyvät mahdollisuudet lukijoiden oppimisen ja osallisuuden edistämiseen.

5 Tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena on selvittää, miten Instagramin avulla on mahdollista edistää nuorten lukuharrastusta. Toisena tavoitteena on löytää tietoa siitä, miten edistämällä nuorten lukuharrastusta Instagramissa voidaan edistää myös heidän osallisuuttaan. Tässä tutkimuksessa nuorilla tarkoitetaan samoin kuten Nuorisolaissa määritetty alle 29-vuotiaita (Nuorisolaki 1285/2016, 1 §), mutta vähintään 13-vuotiaita nuoria, sillä se on Instagramin asettama ikäraja (Vinkkejä vanhemmille N.d.). Aiheen rajaus lukuharrastuksen edistämiseen Instagramissa on tehty tutkimuksen perusteella, jotka osoittavat digisukupolven lukemisen olevan hyvin vähäistä, sekä Instagramin suosiossa olemisen takia.

Vaikka on todettu, että Web 2.0 -ympäristöjen käytöstä on paljon hyötyä, niiden hyödyntäminen vaati erityisiä taitoja ja tällöin tuo mukanaan tarvetta hankkia uutta osaamista ja edistää kompetensseja (Jones & Harvey 2015, 1). Opinnäytetyön tarkoituksena on tällöin käytännön esimerkkien esittäminen lukemista edistäville instituutioille, muun muassa nuorten parissa työskenteleville sosionomeille.

Valittu tutkimusmenetelmä, narratiivinen kirjallisuuskatsaus, ohjaa tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteiden lisäksi määrittelemään myös tutkimuskysymyksiä, sillä ne ohjaavat koko tutkimusprosessia (Kangasniemi, Utranen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 293–294). Määriteltyjen tavoitteiden ja tarkoituksen mukaan opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Miten Instagramin avulla voidaan edistää nuorten lukuharrastusta?
- Miten edistämällä nuorten lukuharrastusta Instagramissa voidaan edistää myös nuorten osallisuutta?

6 Tutkimuksen toteutus

Narratiivinen kirjallisuuskatsaus

Menetelmä, jolla tutkimus suoritettiin, on kuvaileva narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Tällä tutkimusmuodolla on useita eri nimityksiä sekä suomen- että englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa. Lähteestä lähteeseen kuvaillut menettelyohjeet ovat erilaisia ja osittain ristiriitaisia, mitä vaikeuttaa luotettavan ja eettisiä normeja noudattavan tutkimuksen suorittamista. Useat lähteet ovat kuitenkin yksimielisiä ja määrittelevät kuvailevan kirjallisuuskatsauksen narratiivista orientaatiota seuraavasti: Narratiivinen kirjallisuuskatsaus on tutkimusmetodi, joka antaa mahdollisuuden esittää laajan kuvan tutkittavasta aiheesta aikaisemmin tehtyjen tai menneillään olevien tutkimusten synteessin avulla (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 9; Salminen 2011, 7; Kangasniemi ym. 2013, 293). Menetelmä antaa mahdollisuuden kuvata aihetta laajasti, eikä keskittyä sen sijaan tarkkaan tutkimuksen kulun raportointiin. Valitun aiheen haastavuuden ja tutkimukselle asetettujen tavoitteiden vuoksi narratiivinen kirjallisuuskatsaus näyttäytyy olevan sopiva menetelmä tutkimuksen suorittamiseen.

Menetelmäohjeiden mukaan tutkimuksen kulku jakaantuu neljään osaan. Tutkimus alkaa tutkimuskysymyksen muodostamisesta, jonka jälkeen tulee aineiston hankkiminen ja kuvailun rakentaminen. Tutkimuksen lopussa tarkastellaan tuloksia ja tehdään yhteenvetoa. (Kangasniemi ym. 2013, 294.) Tutkimuksessa eteneminen tapahtui yllä mainittujen vaiheiden mukaan. Näin ollen seuraavissa luvuissa kuvataan tutkimusprosessia, jonka jälkeen esitellään ja pohditaan tuloksia.

Aineistonhaku

Valittu tutkimusmetodi ohjaa kuvaamaan aineistonhaun kulkua tarkasti. Metodin mukaan aineistoa on mahdollista kerätä sekä sähköisesti tietokannoista, että manuaalisesti valitsemalla artikkeleita tieteellisistä lehdistä. Tutkimuskysymysten lisäksi haulle asetetaan aika- ja kielirajauksia. (Kangasniemi ym. 2013, 295–296.) Rajoituksia selvittämällä muodostetaan sisäänotto- ja poissulkukriteereitä, joihin nojaututaan myöhemmässä aineiston valikointi -vaiheessa. Kokotekstin saatavuus ja maksuttomuus eivät yleensä kuulu mukaanotto- ja poissulkukriteereihin, mutta kandidaattitutkielmassa tämän säännön mukainen menettely ei ole välttämätön. (Stolt ym. 2016, 26.) Ennen varsinaista tutkimuksen suorittamista tehtiin alustava haku Emerald insight, EBSCO Academic search elite, EBSCO Eric, ELIBRARY.RU, Melinda ja Arto - tietokannassa ja perehdyttiin aihetta käsiteltävään kirjallisuuteen, mitä on auttanut selvittämään tietokantoja ja hakulausekkeita, sekä muodostaa sisäänotto- ja poissulkukriteereitä.

Tiedonhaku päätettiin suorittaa käyttämällä seuraavia tietokantoja: Emerald insight, EBSCO Academic search elite, EBSCO Eric sekä venäläinen ELIBRARY.RU. Suomenkielisiä tietokantoja ei tutkimuksessa käytetty, sillä alustava haku näytti, että aiheeseen liittyvää tietoa ei niissä ole saatavilla. Tämän takia on jouduttu karsimaan myös suomenkielisiä hakusanoja. Useiden testihakujen perusteella lopullisiksi hakulausekkeiksi valittiin ”Instagram* AND librar*” ja ”Instagram* AND ”reading promotion”” sekä niiden venäläisiä vastineita ”Инстаграм* AND библиотек*” ja ”Инстаграм* AND ”пропаганда чтения””. Hakua rajattiin käyttämällä katkaisumerkkiä (*) ja AND-operaattoria. (Ks. taulukko 1.)

Taulukko 1. Hakulausekkeet

Instagram*	AND	Librar*
Instagram*		"reading promotion"
Инстаграм*		Библиотек*
Инстаграм*		"пропаганда чтения"

Kirjallisuuskatsaukseen haettiin relevanttia ilmaista ja vapaasti saatavilla olevaa tieteellistä tietoa vuodesta 2010 nykyhetken kolmella eri kielellä: venäjä, suomi ja englanti. Aikaisin vuosiraja on määritetty Instagram-palvelun ilmestymisen ajankohtaa huomioiden. Näiden rajoitusten pohjalla muodostettiin sisäänotto- ja poissulkukriteereitä (ks. taulukko 2.).

Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tutkimus on viimeisen kahdeksan vuoden ajalta (2010–2018)	Tutkimus on yli kahdeksan vuotta vanha
Lähteessä käsitellään Instagramin yhteyttä nuorten lukuharrastukseen tai lukuharrastuksen vaikutusta nuorten osallisuuteen	Lähteessä ei käsitellä Instagramin yhteyttä nuorten lukuharrastukseen tai lukuharrastuksen vaikutusta nuorten osallisuuteen
Kielenä englanti, suomi tai venäjä	Kieli on muu kuin suomi, englanti tai venäjä
Koko teksti on saatavilla ilmaiseksi	Artikkeli on maksullinen, aineistoa ei ole kokonaisuena saatavilla
Tieteellinen artikkeli tai tutkimus	Ei ole tieteellinen artikkeli tai tutkimus

Maksuttomuus ja koko tekstin saatavuus eivät kuuluneet sähköisen haun rajoituksiin, artikkeleiden saatavuutta on tarkistettu käsin Research gate ja Google scholar - palveluissa. Jotta aineisto tulisi vastaamaan sisäänottokriteereitä yksittäisissä tietokannoissa haulle asetettiin erityisiä rajoituksia (ks. taulukko 3.). Haut suoritettiin 1.3.2018. Taulukossa 3 on kuvattu aineistonhaun prosessi numeroineen, siitä käy ilmi muun muassa käytetyt tietokannat, hakusanat ja rajoitukset (ks. taulukko 3.).

Taulukko 3. Aineiston haku- ja valintaprosessi

Tietokannat	Rajoitukset	Hakutermit	Löydetty	Nimen perusteella	Tiivistelmän perusteella	Koko teksti saatavilla	Valittu
EBSCO Academic search elite	- 2010-2018 - vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli	Instagram* AND librar*	11	5	5	3	2
		Instagram* AND "reading promotion"	0	0	0	0	0
EBSCO Eric	- 2010-2018 - vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli	Instagram* AND librar*	4	1	1	0	0
		Instagram* AND "reading promotion"	0	0	0	0	0
EMERALD insight	- 2010-2018 - Articles and chapters	Instagram* AND librar*	122	8	4	3	1
		Instagram* AND "reading promotion"	0	0	0	0	0

(Taulukko jatkuu)

(Taulukko jatkuu)

ELIBRARY.RU	- 2010-2018	Инстаграм* AND библиотек*	55	1	1	1	1
		Инстаграм* AND ”пропаганда чтения”	13	0	0	0	0

Yhteensä tietokantahaussa löydettiin 205 artikkelia. Tietokantahaun jälkeen löydettyistä artikkeleista valittiin ensin otsikon ja tiivistelmän perusteella relevantit tarkempaan tarkasteluun. Otsikon ja abstraktin perusteella valittiin 11 artikkelia. Koko teksti löytyi seitsemästä artikkelista. Sisäänottokriteereitä täyttäviä artikkeleita yhteensä oli löydetty neljä ja ne muodostavat tämän opinnäytetyön aineiston.

Aineiston analyysi

Aineistonhakua seurasi analyysi ja se alkoi kuvauksesta, josta kävi ilmi löydettyjen tutkimusten perustiedot, kuten kirjoittajat, julkaisuvuosi, maa, tutkimuksen tarkoitus, asetelma, aineistonkeruumenetelmät, kohderyhmä, otos, päätulokset, vahvuudet ja heikkoudet. Jotta helpottaa kokonaiskuvan luomista löydettyjä tutkimuksia jäsennettiin taulukkoon (ks. liite 1). (Kangasniemi ym. 2013, 296; Stolt ym. 2016, 30–31) Kirjallisuuskatsauksen avulla löydettiin neljä eri artikkelia, joissa kuvataan Instagramin käyttötapoja lukuharrastuksen edistämistoiminnassa.

Hopkins ja muut (2015) kuvasivat omassa artikkelissaan, miten kirjastot voivat hyödyntää maantieteellisen sijainnin, äänen, videon ja valokuvan antamia mahdollisuuksia ja antoivat konkreettisia esimerkkejä näiden toimintojen käyttötavoista Instagram-, Historypin-, SoundCloud- ja Vine-palvelussa. Tutkijoiden mukaan esitetyt työtavat auttavat kirjastoiden kokoelmien markkinoinnissa ja vahvistavat yhteyttä yleisöön, mitä vuorostaan edistää osallisuutta. Työtavat liittyvät vuorovaikutuksen ja

yhteistyön edistämiseen, sekä yleisön osallistamiseen uuden sisällön luomiseen. Artikkelin mukaan lukemista ja osallisuutta voi edistää mm. kommentoinnin, tykkäysten, aihetunnisteiden ja geolokaatio-toiminnon avulla. (Mts. 11–16.)

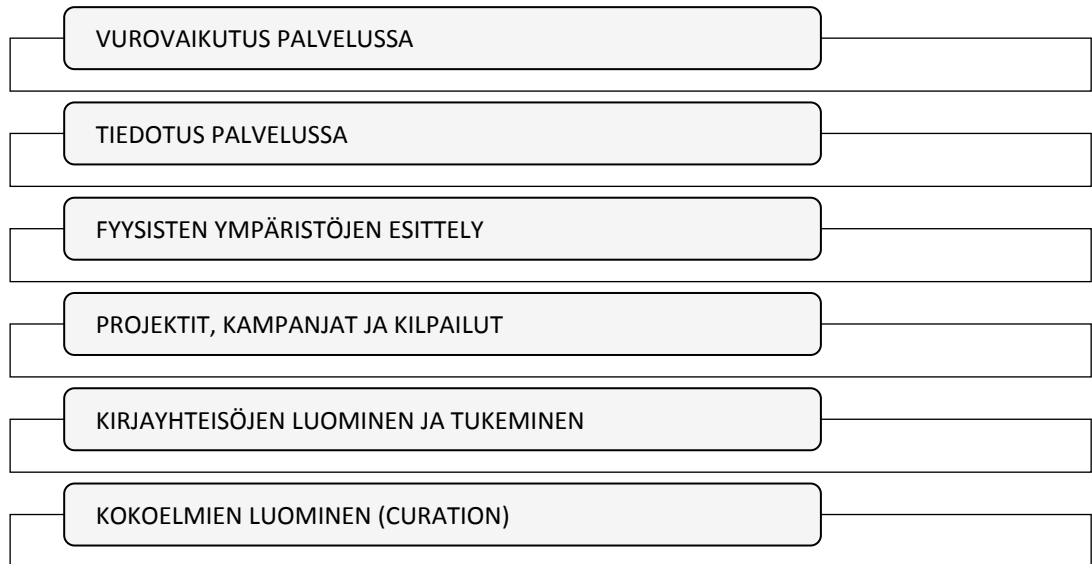
Lizunova (2016) kuvaa artikkelissaan venäläistä kokemusta sosiaalisten medioiden käyttötavoista kirjan ja lukemisen edistämistyössä sosiaalisissa medioissa. Artikkelin mukaan kaikki esitetyt käyttötavat ovat suunnattuja kirjan ja lukemisen positiivisen imagon luomiseen sekä vuorovaikutuksen ja lukemisen edistämiseen (mts. 95). Artikkelissa lukemisen edistämistapoja kuvataan monipuolisesti eri näkökulmista. Se antaa informaatiota erilaisten kirjajhteisöjen toiminnasta sosiaalisissa medioissa ja kertoo erityyppisten sosiaalisten medioiden hyödyntämisestä kirjan ja lukemisen edistämässä. (Mt.)

De Sarkarin (2017) kirjoittamassa artikkelissa vuorostaan esitellään hänen suorittaman tutkimuksen tuloksia, jossa oli tutkittu kuvanjako-ohjelmien käyttöä 160 kirjastoissa Aasian, Euroopan, Pohjois-Amerikan ja Oseanian alueelta. Tutkimuksen menetelmänä on ollut otanta. Tuloksissa esitellään kuvanjako-ohjelmien käyttötapoja kirjastoissa, mm. kokoelmien ja palveluiden markkinointitapoja, joilla tavoitellaan osallisuuden edistämistä tietoisuuden lisäämisen kautta. (Mt.)

Valenza, Boyer ja Curtis (2014) kertovat siitä miten digitaalisten kuvakokoelmien luominen (curation) sosiaalisissa medioissa, erityisesti Pinterestissä ja Instagramissa, täydentää kirjaston toimintaa, tukee kirjaston nuorisotyötä ja auttaa osallisuuden edistämässä. Artikkelin perustuu New Yorkin ja Oaklandin kaupungin kirjastojen työntekijöiden haastatteluihin. (Mt.)

Esitutustumisen jälkeen aineistoa tutkittiin toistuvasti. Tavoitteena oli löytää tutkimuskysymyksen kannalta oleellista sisältöä ja tehdä muistiinpanoja keskeisistä aspekteista. Sen jälkeen tehtiin synteesiä, jonka yleisohjeena kuvailevan kirjallisuuskatsauksen mukaan oli referoinnin, tiivistämisen, siteeraamisen ja raportoinnin sijaan aineiston synteessin luominen vertailemalla, analysoimalla löydetyn tiedon vahvuuksia ja heikkouksia sekä tekemällä laajempia päätelmiä. (Kangasniemi ym. 2013, 296-

297.) Synteesiä tehtiin jakamalla löydettyt ilmiöt teemoittain ja niiden tarkempi kuvaus löytyy luvusta 7.

Kuvio 5. Instagramin käyttötavat

Muistiinpanoja jaettiin teemoittain sen perusteella, mitä käyttötavoilla tavoiteltiin. Mikäli aineistossa oli mainittu konkreettinen tapa, se eriteltiin erilliseksi teemaksi. Löydettyjä teemoja olivat vuorovaikutuksen edistäminen palvelussa; tiedottaminen palvelun kautta; fyysisten ympäristöjen esittely palvelussa; projektien, kampanjoiden ja kilpailujen järjestäminen palvelussa; kirjayhteisöjen luominen ja niiden tukeminen sekä kokoelmien luominen (curation) (ks. kuvio 5.).

7 Tulokset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli esittää lukemista edistäville instituutioille, muun muassa nuorten parissa työskenteleville sosionomeille, käytännön esimerkkejä Instagramin tarjoamista mahdollisuuksista lukuharrastuksen edistämiseen. Kirjallisuuskatsauksen avulla löydettiin useita eri tapoja, joita kuvataan seuraavissa alaluvuissa.

Vuorovaikutuksen edistäminen palvelussa

Kaikkien sosiaalisten medioiden keskeinen tarkoitus on niiden käyttäjien keskinäinen kommunikaatio. Instagramissa kommunikaatio tapahtuu suurilta osin valokuvien kautta visuaalisen tarinankerronnan muodossa. (Hopkins ym. 2015, 14.) Hopkinsin ja muiden tutkijoiden (2015, 16) mukaan valokuvien lisäksi Instagramissa on mahdollista edistää vuorovaikutusta käyttämällä sellaisia toimintoja kuten kommentointi, tykkäykset ja aihetunnisteet (Ks. Kuvio 6.).

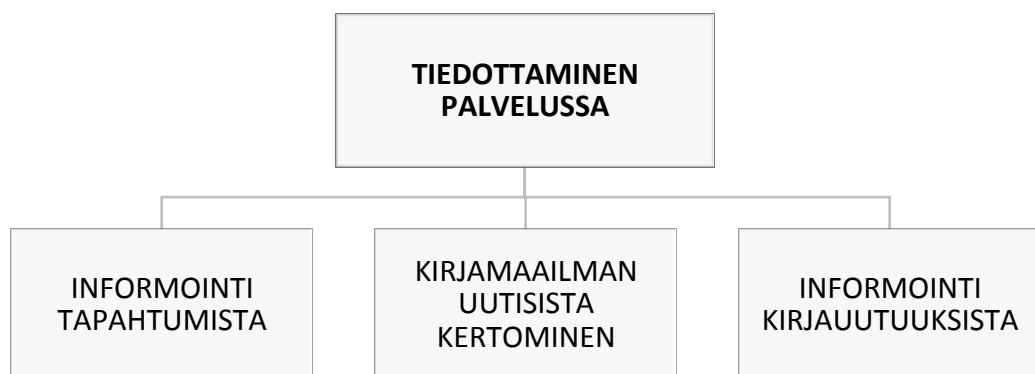
Kuvio 6. Vuorovaikutuksen edistäminen Instagramissa

Aihetunnisteet voivat olla joko sisältöä kuvaavia avainsanoja tai sitten yhteisöjä ja tavoitteita yhdistäviä merkintöjä. Yhtenä esimerkkinä tutkijat antavat #fmphotoaday-aihetunnistetta, joka tarkoittaa kuuluvuutta samaa tavoitetta omistavaan yhteisöön. #igers on vuorostaan suosittu aihetunnisteen alkuosa, joka viittaa kaikkiin Instagramin käyttäjiin. Lisäämällä sen loppuun asuinpaikan tai -alueen nimen, esimerkiksi #igersmelbourne, viitataan yhteisöön, jossa yhdistävänä tekijänä on Instagramin käytön lisäksi yhteinen sijainti. (Hopkins ym. 2015, 16.) Tällöin voi olettaa, että aihetunnisteiden tarkoituksenmukainen käyttö helpottaa kohderyhmän jäsenten tunnistamista ja käyttäjien koomista yhden aiheen ympärille. Tutkijat eivät kuitenkaan esittele esimerkkejä, jotka liittyisivät suoranaisesti lukemiseen, vaikka vastaavia aihetunnisteita Instagramin ympäristöstä löytyy.

Hopkinsin ja muiden tutkijoiden (2015, 16) mukaan vuorovaikutusta voi edistää myös tykkäyksien ja kommentoinnin avulla. Heidän mukaansa tykkäykset ovat yksinkertainen tapa ilmaista omaa mielipidettä ja antaa palautetta (mts. 16). Kommentoinnin mahdollisuuksista ei sen sijaan ollut eritelty tarkemmin.

Tiedottaminen palvelussa

Aineistosta käy ilmi että tiedottaminen Instagramissa on hyvin suosittu kirjastoiden keskuudessa. De Sarkar (2017) on suorittanut laajan tutkimuksen kuvanjako-ohjelmien käyttötavoista ympärimaailmaa sijaitsevilla kirjastoissa ja on selvittänyt, että kuvanjako-ohjelmia voi käyttää muun muassa jakamalla tietoa lukemiseen ja kirjaan liittyvistä uutisista ja tapahtumista. Hän myöskin toteaa, että mikäli on mahdollista voi tiedottamistyötä monipuolistaa raportoimalla kyseessä olevien tapahtumien kulusta ja esitteellä valmistautumisprosessia. Tutkimuksen tulosten mukaan kuvanjako-ohjelmat ovat hyvä kanava esittelemään myös kirjauutuuksia. (De Sarkar 2017, 197.) (Ks. kuvio 7.).

Kuvio 7. Tiedottaminen palvelussa

Venäläistä kokemusta kuvaavassa artikkelissa ei vuorostaan viitata konkreettisesti Instagramiin, mutta eritellään blogia omanlaisena ympäristönä, jota nähdään antavan sellaisia mahdollisuuksia lukemisen edistämiseen kuten informointi kirjauutuuk-

sista tai tapahtumista. (Lizunova 2016, 99.) Koska Instagram palveluna on samalla myös mikrobloginäyttö Lizunovan artikkelissa esitetty tieto täydentää ja vahvistaa De Sarkarin tutkimusten tuloksia.

Fyysisten ympäristöjen esittely

Aineistosta käy ilmi, että lukemiseen ja kirjaan liittyvien ympäristöjen esittely on merkittävässä roolissa. Informaatio tästä löydettiin kahdesta artikkelista, mutta niissä esitetyt näkökulmat ovat kuitenkin erilaisia. (Ks. kuvio 8)

Kuvio 8. Kaksi tapaa esitellä fyysisiä ympäristöjä

Yksi näkökulma on löydetty De Sarkarin (2017) tekemän tutkimuksen tuloksista. Niiden mukaan palveluiden esittämisen ja tavanomaisen tiedottamisen ohella Instagramissa on mahdollista esitellä myös fyysisiä ympäristöjä virtuaalisten tutustumiskierrosten muodossa. (Mts. 196.) Tämä on De Sarkarin (2017, 196) mukaan tärkeä erityisesti sellaisten seuraajien kohdalla, joille kyseiset paikat ovat tuntemattomia.

Hopkinsin ja muiden (2015) artikkelissa on esitetty sijaintiin viittamisen (geo-tagging) antamat mahdollisuudet. Hopkinsin ja muiden tutkijoiden mukaan (2015, 16) viittaamalla sijaintiin voi kommentoinnin, tykkäysten ja aihetunnisteiden rinnalla tukea vuorovaikutusta ja aktivoida valokuvien jakoa lähiympäristössä. Tutkijat eivät kuitenkaan mainitse artikkelissaan, että kuvaan merkitty viittaus sijaintiin antaa seuraajille

tietoa kuvassa olevan paikan sijainnista, eli linkittää Web-toiminnan liveympäristöihin.

Projektit, kampanjat ja kilpailut

Löydetyn aineiston mukaan Instagramissa on mahdollista järjestää lukemista edistäviä projekteja, kampanjoja ja kilpailuita. On mahdollista sisällyttää niitä olemassa oleviin Instagram-tileihin tai luoda erillisiä tilejä (Ks. kuvio 9).

Kuvio 9. Projektien, kampanjojen ja kilpailujen järjestäminen

Lizunova (2016, 99) viittaa blogeihin ja sanoo niiden olevan eri tyyppisiä, joista blogi-projekti ja blogi-kampanja ovat tyypillisten henkilö- tai organisaatiokohtaisten tilien rinnalla erikoisempia. Omia sanoja havainnollistamaan hän esittelee Valentin Rasputin -blogi-projektia, jota luotiin kirjoittajan 75-vuotissyntymäpäiväjuhlan kunniaksi (mts. 99).

Australialaiset tutkijat vuorostaan esittelevät projektien, kampanjojen ja kilpailujen sisällyttämistä pääprofiiliin. Esimerkiksi Hopkins ja muut (2015, 16) antavat The New York Public library:n järjestämän Favorite Authors Knock-out -kampanjan, jossa yhteisöä kannustettiin vertailemaan kahta kirjoittajaa yhteisen suosikin selvittämiseksi.

Tieto edellä mainitun toiminnan järjestämisen periaatteista ja lisätieto kilpailuiden järjestämiseen sekä informaatio lainsäädännöllisistä rajoituksista kilpailuihin liittyen puuttuu.

Kirjayhteisöjen luominen ja tukeminen

Lizunova (2016, 95–96) sanoo artikkelissaan, että yhtenä tapana edistää lukemista ja markkinoida kirjaa on aiheiltaan erilaisten kirjayhteisöjen luominen nettiympäristössä. Hänen mukaansa kirjayhteisöjä ilmestyy netissä, kuten ryhmiä joissa jäsenillä on erityisiä lukumielitymyksiä. Kirjayhteisöissä yhdessä luodaan sisältöjä ja tehdään projekteja. (Mts. 95–96.)

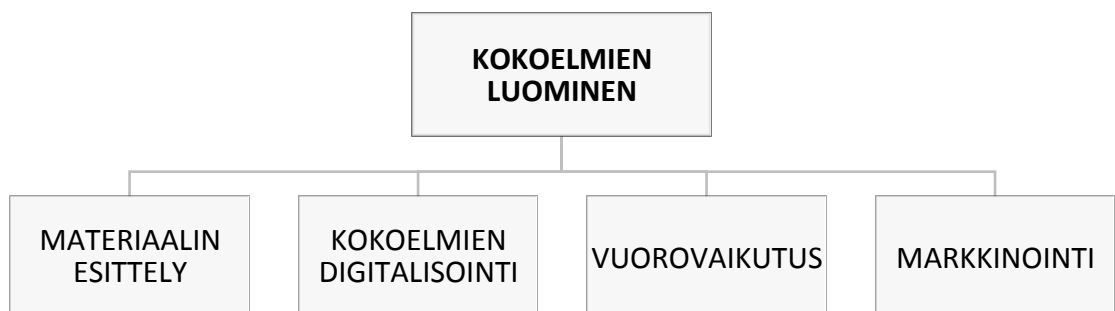
Lizunova (2016, 95–96) pitää tärkeänä olemassa olevien kirjayhteisöjen tukemista. Hän esittelee tavan joka selkeästi erottuu muiden joukosta, sillä siinä toiminta tapahtuu liveympäristössä. Artikkelissaan hän kertoo Venäjällä järjestystä livetapahtumasta nimeltään ”Miten pitää omaa kirjablogia. Tee valokuvan, jotta tulla suosituksi Instagramissa” (Как начать вести свой книжный блог. Делаем фото, чтобы стать ТОП в Инстаграм). Tapahtuman tavoitteena oli jakaa osaamista aloittavien kirjabloggaajien kanssa ja opettaa halukkaille kirjablogin luomisen ja pitämisen perusteita. Tilaisuuteen kutsuttiin kaksi nuorta julkista kirjabloggaaja. Tapahtuman avulla haluttiin muun muassa kiinnittää ammattilaisten huomion sosiaalisiin medioihin ja selkeyttää välituloksia blogialan toiminnasta. (Lizunova 2016, 101)

Tapahtuman kulusta ja suosiosta ei artikkelissa ollut kerrottu, mutta Lizunova itse pitää tärkeänä blogialan kehittämistä. Hän kutsuu blogeja alustoiksi, jossa vaihdetaan mielipiteitä hyvin erilaisiin kirjallisuuteen ja lukemiseen liittyviin kysymyksiin ja sanoo että blogien kasvu on merkitsevä lukemisen edistämiseksi sillä tieto niissä levittyy nopeasti ja yleisön reaktio ilmestyviin kysymyksiin ja aiheisiin on nopea. (Lizunova 2016, 100.) Myös De Sarkar (2017, 197) omassa tutkimuksessa sanoo, että yleisön kannustaminen sisällön luomiseen ja valokivien ottoon on toimiva tapa vahvistamaan yhteisöjä. Niinpä Instagramiin ja kirjablogeihin liittyvien koulutusten ja tapahtumien järjestäminen, jossa mukana ovat tunnustusta saaneet nuoret kirjabloggaajat on yksi

mahdollinen kannustamisen tapa. Tärkeintä on, että sellaisten tapahtumien avulla paitsi edistetään nuorten lukemista, niin myös osallistetaan nuoria itse lukemisen edistämiseen ja samanaikaisesti koulutetaan nuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia.

Kokoelmien luominen

Valenza, Boyer, ja Curtis (2014, 9) artikkelissaan kuvaavat kokoelmien luomista (curation) kirjaston Instagramissa ja Pinterestissä (ks. kuvio 10.). Tutkijoiden mukaan kokoelmien luominen kirjaan ja lukemiseen liittyvässä organisaatiossa tarkoittaa paitsi omien kokoelmien digitalisointia ja niiden esittämistä aiheittain, niin myös muiden täydentävien asioiden keräämistä yhden teeman ympärille. Molemmissa tapauksissa tavoitteena on luoda monipuolisempi ymmärrys aiheesta. Lähtökohtana kokoelmien luomiseen on jokin aihe, jonka ympärille etsitään esimerkiksi kirjoja, musiikkia, elokuvia jne. Kokoelmien luomisessa korostetaan informaalisuuden, toiminnallisuuden ja mielekkyyden piirteitä. (Mts. 18–23.)

Kuvio 10. Kokoelmien luominen

Profiilin ylläpitäjä yhdistää erilaisia asioita kertomaan visuaalisen tarinan, mutta keskeisenä ajatuksena siinä on vuorovaikutus yhteisön kanssa, yhteisön kerääminen yhden aiheen ympärille ja sen osallistaminen kokoelmien luomisessa. Kokoelmien

avulla yleisölle esitellään materiaalia, joka on tarjolla, tällöin esittämällä mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen ja oman vapaa-ajan toiminnan järjestämiseen. Digitaalinen kokoelmien luominen edistää yhteistyötä, tiedonjakoa ja serendipisyyteen liittyvien löytöjen tekemistä. (Mts. 18–23.)

Kokoelmien avulla on mahdollista muun muassa markkinoida livetapahtumia. Tällöin tapahtuman aihe määrittelee kokoelman sisältöä, mutta muuten kokoelman luomisen periaatteet ovat samoja. (Mts. 18–24).

8 Eettisyys ja luotettavuus

Rehellisyys ja tunnollisuus Kuulan (2011, 23) mukaan ovat ne ominaisuudet, joita tutkijan on itseltään vaadittava koko tutkimusprosessin aikana. Rehellisyyteen ja luotettavuuteen voivat tämän opinnäytetyön tapauksessa vaikuttaa kokemattomuus tutkimusmenetelmien käytössä ja keskitason englannin kielitaito, mikäli kyse on englanninkielisen tiedon käsittelystä.

Vaikka aineisto on suppea, se kuitenkin käsittelee maailmanlaajuista Instagramin käyttöä lukemista edistävissä organisaatioissa. Aineisto sijoittuu 2014-2017 aikaväliin, mitä tarkoittaa, että aineiston voidaan olettaa olevan ajankohtainen, mutta nopean medioiden kehitykseen nähden aikaväli on kuitenkin erittäin laaja. Tällöin osa tiedosta voi olla vanhentunutta ja informaatio joistakin mahdollisista työtavoista voi puuttua kokonaan. On myös tärkeä huomata, että löydetyssä aineistossa tapoja kuvattiin pinnallisesti ja niiden toimivuutta nuorten lukuharrastuksen edistämistyössä ei riittävässä määrin perusteltu. Kaikki nämä aspektit myöskin vaikuttavat opinnäytetyön luotettavuuteen.

Tekijänoikeuslaki ja tutkimusetiikan periaatteet velvoittavat kunnioittamaan lähteiden tekijöitä ja ohjaavat viittamaan alkuperäislähteisiin oikeudenmukaisella tavalla (Tekijänoikeuslaki 404/1961 2017, 3 § ja 6 §; Kuula 2011, 49). Opinnäytetyössä nou-

datettiin JAMKin raportointiohjeita, jotka sisältävät ohjeita paitsi yleisen ulkonäön asetusten säätämiseen niin myös viittausten ja lähdeluettelon laadintaan.

Valmis työ julkaistaan Open access -julkaisuna, mitä mahdollistaa opinnäytetyön tulosten hyödyntämistä nuorten lukuharrastuksen edistämistyön suunnittelussa ja järjestämisessä ja tällöin takaa työn eettistä kestävyyttä.

Kuulan (2011, 23) mukaan tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen vaikuttavat muun muassa tutkimuksen ja sen tulosten mahdolliset seuraukset. On siis muistettava sosiaalisten medioiden kielteisistä vaikutuksista ja sovellettava kirjallisuuskatsauksen tietoa niin, että se ei ole haitallinen nuorten osallisuudelle eikä hyvinvoinnille. Lisätutkimuksien tekeminen ennen tapojen käyttöönottoa on myös tarpeen.

9 Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Yleispohdinta

Internetistä löytyy erittäin paljon neuvoja siihen miten aloittaa ja ylläpitää lukemiseen liittyvää tiliä Instagramissa. Sivustot, joissa tietoa kuvataan, ovat visuaalisesti houkuttelevia ja kuvaavat aihetta monipuolisesti. Neuvot kuitenkin useimmiten tuovat esille ei-ammattilaisten subjektiivista näkökulmaa, luotettavaa tietokirjallisuutta sekä tutkimuksia aiheesta on vuorostaan vajakaus. Samaten perustieto suomalaisten nuorten lukemisesta on useita vuosia vanha. Jotta lukemisen edistämistyö olisi ajan tasalla ja vastaisi nuorten tarpeisiin, olisi tarpeen syventää tietoisuutta nuorten lukemisen nykytilanteesta ja saadun tiedon tuella uudistaa edistämistyön periaatteita ja käytäntöjä.

Opinnäytetyön avulla on onnistuttu selvittämään, että lukuharrastuksen edistäminen kehittää lukutaitoa ja myös vaikuttaa osallisuuteen positiivisesti. Niinpä lukemiseen kohdistetun edistämistyön järjestäminen olisi tärkeää kaikkien ikäryhmien kohdalla. Tässä opinnäytetyössä ikäryhmä kuitenkin rajoitettiin nuoriin. Valinta perustuu sii-

hen, että sosiaali- ja terveystalalla erityisen tärkeänä pidetään ongelmien ennaltaehkäisyä, jolloin lasten ja nuorten kohdalla, eli nuorimmissa ikäryhmissä, lukemisen edistämisen tarve korostuu. Lukuharrastuksen vaikutusta osallisuuteen oli tärkeä selvittää muun muassa, koska nuorisotyötä ohjaava lainsäädäntö ohjaa paitsi tukemaan nuorten harrastuksia ja oppimista, niin myös edistämään heidän osallisuuttaan (Nuorisolaki 1285/2016, 2 §).

Rajaus Web 2.0 -ympäristöihin ja Instagramiin oli vuorostaan tehty sosiaalialan eettisissä normeissa korostuvien asiakaslähtöisyyden periaatteiden vuoksi. Nuoret pitävät teknologioista sekä sosiaalisista medioista ja niiden tarkoituksenmukainen käyttö saa aikaan monia positiivisia vaikutuksia. Kasvatusalan kokemusta analysoimalla voi päätellä, että Web 2.0 -ympäristön hyödyntäminen yleisesti ottaen sosiaalialalla on tarpeen, sillä yhteisöllisyys ja sosiaalisuus, joita korostetaan ympäristön kuvauksessa, ovat merkittäviä tekijöitä myös sosiaalityön näkökulmasta. Osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy, joihin ympäristö antaa monipuolisesti mahdollisuuksia, ovat vuorostaan niitä periaatteita, joihin lainsäädännön ja eettisten periaatteiden mukaan sosiaalityötä oletetaan nojautuvan (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 11 §; Heikkinen 2017, 16). Tutkimuksen tuloksien voi siis olettaa toimivan myös mualla kuin nuorisotyössä, mutta erilaisten tapojen toimivuutta eri toiminnan, organisaatioiden ja kohderyhmien kohdalla on tarkistettava erikseen.

Tutkimukseen ja tuloksiin liittyvä pohdinta

Aineistoon on päässyt vain neljä kriteereitä täyttävää artikkelia, mikä on erittäin vähän huomioon ottaen sen, että Instagram on yksi nykyajan suosituimmista sosiaalisista medioista. Tutkimuksen suorittaminen yhteistyössä mediaviestinnän ja markkinoinnin opiskelijoiden kanssa voisi laajentaa tässä työssä esitettyjä näkökulmia ja mahdollisesti myös monipuolistaa tuloksia. Niinpä moniammatillista yhteistyötä on harkittava jatkossa tulevissa tutkimuksissa, joissa käsitellään sosiaalisten medioiden tai teknologioiden hyödyntämistä nuorisotyössä tai yleisesti ottaen sosiaalityössä. Tutkimuksen avulla on kuitenkin onnistuttu löytämään muutama tapaa lukemisen edistämiseen Instagramissa, mitä on vuorostaan auttanut muodostamaan käsitystä

lukemisen edistämistavoista Instagramissa ja Web 2.0 -ympäristöissä sekä selvittää puutteita.

On huomioitava, että löydettyssä aineistossa tapoja kuvattiin pinnallisesti ja niiden näyttöön perustuvuutta ei riittävässä määrin perusteltu. Lähes kaikki tieto on esitetty kirjastoiden ja lukemista edistävien työntekijöiden näkökulmasta, eli kohderyhmän mielipide tapojen toimivuudesta puuttuu. Kirjallisuudessa asiakaslähtöisyyttä ja yhteistyötä kohderyhmän kanssa kuitenkin useasti korostetaan. Web 2.0 -periaatteiden ja uuden lukemisen käsitteen mukaan yksilöitä on otettava mukaan toiminnan kehittämiseen. Tutkimuksen tuloksista tämä näkökulma jäi puuttumaan – esitetyt tavat ovat enemmänkin työvälineitä kirjaston henkilöstöä ja muita lukemista edistäviä työntekijöitä varten, kuin ohjeita kohderyhmän osallistamiseen asiakaslähtöisen edistämistyön järjestämiseen ja kehittämiseen. Tällöin voi olettaa, että lukuharrastuksen edistäminen Instagramissa on teoreettisella tasolla mahdollista, mutta olisi kuitenkin tarpeen tehdä lisätutkimuksia ja selvittää näyttöä löydettyjen tapojen toimivuudesta.

Jones ja Harvey (2015, 1) myöskin sanovat, että tietoisuus olemassa olevista tavoista ja välineistä ja osaaminen käyttää ne ei sinänsä riitä ja tehokkaaseen edistämistyön järjestämiseen lukemista edistävät organisaatiot pitäisi olla tietoisia myös heidän kohderyhmän käytöstavoista, kulttuurista ja etiketistä. Tällöin olisi ennen kaikkea tärkeä tutkia Instagramin laajinta kirjayhteisöä, Bookstagramia, ja sen suomen alueen vastinetta, Kirjagramia, nuorten omana alakulttuurina. Kohderyhmän tuntemus auttaisi asiakaslähtöisemmän toiminnan suunnittelussa ja ennaltaehkäisisi sopimatonta tapojen käyttöä.

Jones ja Harvey (2015, 11) ovat tutkineet Web 2.0 -ympäristöjen käytön vaikuttavuutta kirjastoissa haastatteleamalla itse nuoria ja tutkimuksen avulla selvittäneet, että nuorten piireissä vuorovaikutus kirjastontyöntekijöiden kanssa sosiaalisessa mediassa voi aiheuttaa kiusaamistilanteita. Kohderyhmän jäsenillä voi olla pelko tulla kiusatuksi ja he voivat olla riippuvaisia kavereiden mielipiteestä (mts., 11). Toisin sanoen aktiivisuuteen lukemista edistävissä Instagram-tileissä, kuten myös muissa so-

siaalisissa medioissa, voi vaikuttaa ylläpitäjän tai profiilin takana seisovan organisaation asema ja sen kunnioitus nuorten piireissä. Niinpä kohderyhmän kulttuuriin tutustumisen rinnalla on erityisen tärkeä saada nuorten palautetta Instagramin käyttötapojen toimivuudesta.

Nuorten palautteen perusteella voi olettaa, että vaikuttavampi tapa edistää lukuharrastusta olisi antaa mahdollisuus nuorille tehdä se itse. Tällainen toimintatapa vastaisi muun muassa Web 2.0 -periaatteita ja yhtenä tuloksissa esitettyä tapana onkin olemassa olevien yhteisöjen tukeminen sekä bloggaamisen edistäminen. Löydetyistä lukemisen edistämistavoista olisi tarpeen luoda tietopaketti ja välittää sen nuorille Instagram-bloggaamisesta kiinnostuneille lukijoille. Toinen mahdollinen tapa on osallistaa lukuharrastuksen edistämiseen suosittuja nuoria kirjabloggajia ja auttaa niitä sisällön luomisessa. Esimerkiksi tarjoamalla ilmaiseksi uutuus-kirjoja perehtymiseen tai järjestämällä tilaisuuksia, joissa heitä tutustutaan uutuuksiin ja kerrotaan uutisista kirjallisuuden maailmasta. Palautteeseen nojaten voi myös olettaa, että tutkimuksen tuloksia voi hyödyntää tapauksissa, joissa profiilista ei käy ilmi ylläpitäjä vaan profiili on aihe-, projekti- tai kampanjaprofiili. Tämän tavan toimivuutta on kuitenkin varmistettava.

Yhtenä piirteenä lukemiseen sitoutumisessa on monipuolisuus, joka käytännössä tarkoittaa perinteisen ja uuden lukemisen tasapainoa, ja perinteisen käsitteen mukaista lukemista vuorostaan arvioidaan olevan vähäistä (Sulkuinen & Nissinen 2014, 34–35; Shcherbina 2017, 90). Tällöin olisi erityisen tärkeä ottaa käyttöön niitä tapoja, jotka liittyvät kokoelmien esittämiseen ja perinteisen kirjan lukemisen kannustamiseen sillä molemmat ovat yhteydessä perinteisen lukemisen mukaiseen prosessiin. Instagramissa voi esimerkiksi luoda lukupiirejä ja -haasteita, joihin osallistuminen on lähinnä mahdoton ilman kirjan sisältöön perehtymistä.

Lopuksi olisi tärkeä huomata, että suurin osa olemassa olevista tutkimuksista käsittelee sosiaalisen median, muun muassa Instagramin, negatiivisia vaikutuksia, kun taas niiden positiivista vaikutusta sekä mahdollisuuksia osallisuuden ja toimijuuden edistämiseen tutkitaan hyvin vähän. Tietoa negatiivisista vaikutuksista ei voi vähätellä,

mutta olennaista olisi myös hallita tapoja, joilla voi tukea nuorten harrastuksia sekä ennaltaehkäistä negatiivisen vaikutuksen ilmestymistä.

10 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että Instagram on aktiivisessa käytössä lukemista edistävässä ja kirjaa markkinoivissa organisaatioissa. Kirjallisuuskatsauksen avulla löydettiin seuraavia palvelun käyttötapoja: vuorovaikutuksen edistäminen palvelussa; tiedottaminen palvelun kautta; fyysisten ympäristöjen esittely palvelussa; projektien, kampanjojen ja kilpailujen järjestäminen palvelussa; kirjayhteisöjen luominen ja niiden tukeminen sekä kokoelmien luominen (curation).

Kaikilla löydetyillä käyttötavoilla on yhteys sekä lukuharrastuksen että osallisuuden edistämiseen, sillä ne nojautuvat Web 2.0 -periaatteisiin, jotka ovat yhteisöllisyys, aktiivinen vuorovaikutus, yhteistyö sekä sosiaalisten verkostoiden laajentaminen (Huang ym. 631–632) ja lisäksi ne sisältävät itsessään sekä perinteisen että uuden lukemisen elementtejä ja tällöin edistävät monilukutaitoa, joka on vuorostaan suorassa yhteydessä osallisuuteen.

Aineistossa ei lainkaan kerrota siitä, minkälainen visuaalinen sisältö kiinnostaa nuoria ja aiheuttaa serendipisyyden mukaisia reaktioita. Valokuvat ovat kuitenkin keskeinen sisällön muoto Instagramissa ja on huomattu, että kuvan laadulla, muodolla, sommitelulla ja värimaailmalla on vaikutus kuvan kiinnostavuuteen.

On myöskin tarpeen tutkia tapojen näyttöön perustuvuutta ja selvittää nuorten näkökulman tapojen toimivuudesta sekä tutkia Instagramin laajinta kirjayhteisöä Bookstagramia. Moniammattillinen yhteistyö tutkimuksissa on suositeltavaa.

Lähteet

Anderson, K. E. 2016. Getting acquainted with social networks and apps: Instagram's instant appeal. *Library Hi Tech News*, 33, 3, 11–15. Viitattu 20.3.2018. <https://www-emeraldinsight-com.ezproxy.jamk.fi:2443/doi/pdfplus/10.1108/LHTN-03-2016-0011>.

De Sarkar, T. 2017. Adopting a photo-sharing site as a library tool: a web-based survey. *Information and Learning Science*, 118, 3/4, 185–209. Viitattu 9.3.2018. <https://www-emeraldinsight-com.ezproxy.jamk.fi:2443/doi/pdfplus/10.1108/ILS-12-2016-0085>.

Heikkinen, A. 2017. Arki, arvot ja etiikka: sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 20.3.2018. <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>.

Herkman, J. & Vainikka, E. 2012. Revoluutio vai evoluutio. *Media & viestintä*, 35, 3–4, 20–39. Viitattu 9.11.2017. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62878/24422>.

Herkman, J. & Vainikka, E. 2012. Lukemisen tavat: lukeminen sosiaalisen median aikakaudella. Tampereen yliopisto. Viitattu 12.11.2017. https://www.academia.edu/26427109/Lukemisen_tavat_lukeminen_sosiaalisen_median_aikakaudella.

Hopkins, P., Hare, J., Donaghey, J. & Abbott, W. 2015 Geo, audio, video, photo: how digital convergence in mobile devices facilitates participatory culture in libraries. *The Australian Library Journal*, 64, 1, 11–22. Viitattu 9.3.2018. https://www.researchgate.net/publication/269634646_Geo_audio_video_photo_How_digital_convergence_in_mobile_devices_facilitates_participatory_culture_in_libraries.

Hu, Y., Manikonda, L., Kambhampati, S. 2014. What we Instagram: A First Analysis of Instagram Photo Content and User Types. *Julkaisussa Icwsn*, 595–598. Viitattu 25.3.2018. <https://www.aaai.org/ocs/index.php/ICWSM/ICWSM14/paper/viewFile/8118/8087>.

Huang, W. H. D., Hood, D. W., & Yoo, S. J. 2014. Motivational support in Web 2.0 learning environments: a regression analysis based on the integrative theory of motivation, volition and performance. *Innovations in Education and Teaching International*, 51, 6, 631–641. Viitattu 20.3.2018. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=24&sid=6532f22e-1b0d-431d-b42d-9642616b4365%40sessionmgr102>.

Huges, M. 2015. #Shelfie: The Implications of Instagram, YouTube, and Tumblr on Young Adult Book Publishing. Viitattu 20.3.2018. <https://static1.squarespace.com/static/58b72ddaa5790acb917125cc/t/58f42f454402431747f902d6/1492397893421/Shelfie.pdf>.

Instagram. 2017. Sovelluksen kuvaus App Store:sta. Viitattu 12.11.2017. <https://itunes.apple.com/fi/app/instagram/id389801252?l=fi&mt=8>.

- Instagram launches. 2010. Kirjaus Instagramin omassa blogissa. Viitattu 12.11.2017. <https://instagram-press.com/blog/2010/10/06/instagram-launches-2/>.
- Jones M. J. ja Harvey, M. 2015. Library 2.0: The effectiveness of social media as a marketing tool for libraries in educational institutions. Viitattu 20.3.2018. <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0961000616668959>.
- Jyrkiäinen, A., & Koskinen-Sinisalo, K-L. 2015. Yhteisöllinen tekstintuottaminen kuuluu monilukutaitoon – yhdessä tekemisen pedagogiikkaa etsimässä. Julkaisussa Monilukutaito kaikki kaikessa. Tampere: Tampereen yliopiston normaalikoulu, 77–98. Viitattu 20.3.2018. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98047/monilukutaito_kaiikki_kaiikka_2015.pdf.
- Jyrkiäinen, P. & Paala, A. 2015. Ympäristönlukutaidot oppimisprosessina. Julkaisussa Monilukutaito kaikki kaikessa. Tampere: Tampereen yliopiston normaalikoulu, 99–131. Viitattu 20.3.2018. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98047/monilukutaito_kaiikki_kaiikka_2015.pdf.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S. M., Pietilä, A. M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede, 25, 4, 291–301. Viitattu 7.12.2017. <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/se/h/0786-5686/25/4/kuvailev.pdf>.
- Kupiainen, R., Kulju, P. & Mäkinen, M. 2015. Mikä monilukutaito? Julkaisussa Monilukutaito kaikki kaikessa. Tampere: Tampereen yliopiston normaalikoulu, 13–24. Viitattu 20.3.2018. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98047/monilukutaito_kaiikki_kaiikka_2015.pdf.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Tampere: Vastapaino.
- Lizunova, I. 2016. Социальные медиа как интерактивная цифровая среда популяризации книги и чтения. Julkaisussa Книга:Сибирь – Евразия, 92–108. Viitattu 9.3.2018. https://elibrary.ru/download/elibrary_30027530_95285165.pdf.
- Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Viitattu 9.11.2017. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/media_hanskassa.pdf.
- Number of monthly active Instagram users from January 2013 to September 2017 (in millions). 2017. Viitattu 12.11.2017. <https://www.statista.com/statistics/253577/number-of-monthly-active-instagram-users/>.
- Nuoret ja ajankäyttö. N.d. Kyselytutkimus nuorten sosiaalisen median käytöstä. Viitattu 9.11.2017. <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/1-nuoret-ja-ajankaytto/>.
- Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 7.12.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/20161285>.

- Pötsönen, U. 2016. The value of the crowd: individual initiatives in social media as a starting point of organizational reading promotions – Examples for children and young adults. <http://library.ifla.org/1474/1/165-potsonen-en.pdf>.
- Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopisto. Viitattu 7.12.2017. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf.
- Shcherbina, I. 2017 Reading in the age of web 2.0. Russian Social Science Review, 58, 1, 86–108. Viitattu 20.3.2018. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=42&sid=b88eaf7f-27bc-4ae1-9e81-eae4098c0d0b%40pdc-v-sessmgr01>.
- Sieppi, H., Karpelin, s., Mäkinen, H., & Ryhänen, J. 2015. Monilukutaito kuvataiteessa. Julkaisussa Monilukutaito kaikki kaikessa. Tampere: Tampereen yliopiston normaalikoulu, 179–200. Viitattu 20.3.2018. https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98047/monilukutaito_kaiikki_kaiessa_2015.pdf.
- SHuoltoL 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Annettu 30.12.2014. Viitattu 20.3.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>.
- Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto.
- Sulkunen, S. & Nissinen, S. 2014. Suomalaisnuorten lukijaprofiilit. Kasvatus 45, 1, 34–48. Viitattu 12.11.2017. <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jamk.fi:2048/se/k/0022-927-x/45/1/suomalai.pdf>.
- Tekijänoikeuslaki 404/1961. Annettu 8.7.1961. Viim. muutos 18.11.2016. Viitattu 20.10.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>.
- Thudt, A., Hinrich, U. & Carpendale, S. 2012. The Bohemian Bookshelf: Supporting Serendipitous Book Discoveries through Information Visualization. Julkaisussa Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems, 1461–1470. Viitattu 20.3.2018. https://www.researchgate.net/publication/241623251_The_Bohemian_Bookshelf_Supporting_Serendipitous_Book_Discoveries_through_Information_Visualization.
- Tiivistelmä. N.d. SoMe ja nuoret kyselytutkimuksen tiivistelmä. Viitattu 9.11.2017. <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/tiivistelma/>.
- Unrau, N. J. & Quirk, M. 2014. Reading motivation and reading engagement: clarifying commingled conceptions. Reading Psychology, 35, 3, 260–284. Viitattu 20.3.2018. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=15&sid=6532f22e-1b0d-431d-b42d-9642616b4365%40sessionmgr102>.
- Valenza J. K., Boyer B. L., & Curtis, D. 2014. Curation in Public Libraries. Library Technology Reports, 50, 7, 18–26. Viitattu 9.3.2018 <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.jamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&sid=5c4d74dc-d58d-4b1b-84d3-0f3dba1662c5%40sessionmgr4009>.

Vettenranta, J., Välijärvi, J., Ahonen, A., Hautamäki, J., Hiltunen, J., Leino, K., Lähteinen, S., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Rautopuro, J. & Vainikainen, M.-P. 2016. PISA ensituloksia. Huipulla pudotuksesta huolimatta. Viitattu 12.11.2017.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79052/okm41.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Vinkkejä vanhemmille. N.d. Instagramin laatimat ohjeet ja vinkit vanhemmille. Viitattu 12.11.2017.
[https://help.instagram.com/154475974694511/?helpref=hc_fnav&bc\[0\]=368390626577968&bc\[1\]=285881641526716](https://help.instagram.com/154475974694511/?helpref=hc_fnav&bc[0]=368390626577968&bc[1]=285881641526716).

What is Pisa?. N.d. PISA-tutkimuksen esittely. Viitattu 12.11.2017.
<http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/>.

Liitteet

Liite 1. Aineiston kuvaus

Artikkelin nimi	Kirjoittajat	Vuosi	Maa	Keskeinen sisältö
Geo, audio, video, photo: how digital convergence in mobile devices facilitates participatory culture in libraries.	Hopkins, P., Hare, J., Donaghey, J. & Abbott, W.	2015	Australia	Artikkelissa kerrotaan geolokaation, audion, videon ja valokuvan hyödyntämisestä kirjastojen osallisuutta edistävässä työssä. Erikseen kuvataan yllä mainittuja ilmiöitä ja annetaan konkreettisia esimerkkejä näiden huomioimiseen Instagram, Historypin, SoundCloud ja Vine palveluissa.
Sotsial'nye media kak interaktivnaya tsyfrovaja sreda populjarizatsyii knigi i tstenija.	Lizunova, I.	2016	Venäjä	Artikkelissa kerrotaan lukemisen edistämisestä sosiaalisten medioiden avulla Venäjällä. Kuvataan monipuolisesti erilaisia menetelmiä esimerkkeineen.
Adopting a photo-sharing site as a library tool: a web-based survey	De Sarkar, T.	2017	India	Artikkelissa esitellään tutkimuksen tuloksia, jossa tutkittiin 160 kirjastojen kuvanjako-ohjelmien käyttöä. Tutkimuksen menetelmänä on ollut ositettu otanta. Tuloksien seassa on muun muassa käytännön tapoja kuvanjako-ohjelmien käyttöön.
Curation in Public Libraries	Valenza, J.K., Boyer B.L. & Curtis D.	2014	USA	Kolmen julkisen kirjaston kirjasto-työntekijän haastattelut. (New York Public library ja OaklandPublic Library) Miten kuvakokoelmien luominen sosiaalisissa medioissa, erityisesti Pinterestissa ja Instagramissa, auttaa edistämään osallisuutta. Kokoelmien liikkittäminen live-toimintaan ja oikeisiin fyysisiin tiloihin.